

opinie & analyse

DE
OMBUDSVROUW

KARIN DE RUYTER

Tobben over toppers

Journalisten durven weleens te overdrijven. Dat ergert lezers. Om het jaar wat luchtiger te eindigen: een kleine bloemlezing uit mails die ik daarover kreeg in 2019.

Een lezer mailde me in de loop van het jaar verschillende keren met de vraag vanaf wanneer een advocaat volgens de redactie omschreven moet worden als een 'topadvocaat', of een wetenschapper als een 'topwetenschapper'. Wat topsporters zijn, is evident, en we begrijpen allemaal wat er bedoeld wordt wanneer de regering op zoek gaat naar een nieuwe 'topman' of 'topvrouw' voor Proximus of Bpost.

Maar wat is, inderdaad, een 'topadvocaat'? Een advocaat die al zijn rechtszaken wint? Een die vooral fel gemediatiseerde processen voert en dus zelf ook vaak in de media opduikt?

De vraag van de lezer was natuurlijk retorisch. Maar ze vestigde er wel de aandacht op dat het voorvoegsel 'top' in de krant te pas en te onpas gebruikt wordt. Zo vaak dat het bijna een epitheton ornans geworden is voor hele beroeps categorieën. Of, misschien beter: een cliché.

Soms is dat verwarrend. Wat te denken van een kop als 'Topadvocaat derde keer voor rechter'? Je zou kunnen bedenken dat een advocaat toch voortdurend voor rechters staat, dat is zijn job. Maar hier ging het erover dat Pol Vandemeulebroucke er voor de derde keer zelf als beschuldigde stond. Kan je hem dan nog wel 'top' noemen? Bij nader inzien misschien toch wel: hij was de twee vorige keren vrijgesproken, stond in het stuk, en hij leek er gerust in dat hij ook nu vrijuit zou gaan.

Er staan wel meer toppers in de krant dan alleen maar advocaten en wetenschappers: marketeers, politici, soms zelfs

journalisten. Maar sinds kort is ook de topcrimineel opgedoken: tot die categorie behoren volgens de krant bijvoorbeeld de Nederlanders Willem Holleeder en de onlangs gearresteerde Ridouan Taghi.

Dat gaat te ver, vind ik. Het voorvoegsel 'top' heeft als synoniem voor 'vooraanstaand' een positieve connotatie, en die valt echt wel moeilijk te rijmen met figuren als Holleeder en Taghi.

Al die 'toppers' illustreren de voorliefde van veel journalisten voor hyperbolen: overdrijvingen die gebruikt worden om iets te benadrukken. Als ze een expert die ze gecontacteerd hebben een 'topexpert' noemen (dat is dan weer een pleonasme), krijgt zijn commentaar meer gewicht, denken ze. Maar eigenlijk is dat overbodig.

Hyperbolen tieren welig in de krant (is ook dit er geen?). Zo groeien er allerlei zaken steevast 'exponentieel': drugskartels, het aantal keuzes waarvoor we elke dag staan, autodelen ... Wiskundig snijdt dat maar heel af en toe hout.

Nog een klassieker is het geschreeuw. Zo kon u vorige week vernemen dat de kiezer in dit land schreeuwt om politieke vernieuwing. Maar vooral: zelden lees je nog dat iemand die ergens van beschuldigd wordt, eenvoudig zegt, beweert of volhoudt dat hij onschuldig is. Onschuld wordt steevast 'uitgeschreeuwd': Donald Trump doet het, sporters die positief blijken na een dopingtest doen het, Dries Van Langenhove deed het na de Pano-reportage over hem. En ook in onze toch al overbevolkte gevangenissen is het allicht een geschreeuw van jewelste, als je letterlijk neemt wat er in de krant staat.

Dat laatste moet je vooral niet doen met de veralgemeningen die je steeds vaker in koppen van stukken aantreft. Clickbait, noemen lezers die zich eraan ergeren die. 'Straks woont iedereen in een flat', stond er boven een artikel over de 'verappartementen-

tisering' van Vlaanderen. Maar uit de bijgaande grafiek bleek dat 31 procent – dus minder dan een derde – van de woningen in 2024 waarschijnlijk appartementen zijn. De meeste Vlamingen zullen dan met andere woorden nog altijd in een huis wonen. 'Een hyperbool mag niet omslaan in desinformatie', schreef de lezer die me daar afgelopen zomer attent op maakte.

Het voorvoegsel 'top' wordt te pas en te onpas gebruikt in de krant: het is een cliché geworden

Hij is niet de enige die moeite heeft met al die veralgemeningen. Een andere lezer stuurde me zelfs een heel lijstje van beweringen en koppen die hem rechtstreeks aanspraken, maar waardoor hij zich toch niet echt aangesproken voelde. 'Heel Brussel was in de ban van de Grand Départ', bijvoorbeeld. Of 'We lenen steeds vaker voor een tweede woning'. En, volgens mij de allermooiste: 'Stella wil op uw gevel hangen'. Het biermerk, uiteraard.

Ik kijk alvast uit naar een nieuwe oogst volgend jaar. En, om in de spirit van dit stukje te blijven: 2020 wordt voor ons allemaal een topjaar. Schreeuw het maar van de daken.

De ombudsvrouw houdt de redactie van De Standaard wekelijks een spiegel voor. Opmerkingen over journalistiek in De Standaard kan u melden via ombudsvrouw@standaard.be en via www.standaard.be/ombudsvrouw

KORT & BONDIG

Burgerinspraak is geen technisch detail

Het kabinet van minister van Mobiliteit Elke Van den Brandt (Groen) organiseert midden januari de langverwachte Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid in Brussel. De uitnodiging voor de lanceeringsdag werd nog net voor de kerstvakantie verstuurd vanuit het events-account van Brussel Mobiliteit. Het programma leek deels op dat van een studiedag, deels op dat van een uitwisselingsmoment voor diensthoofden van overheidsadministraties. De middag begint met een stand van zaken rond verkeersveiligheid en een woordje van de minister over het gewestelijke mobiliteitsplan Goodmove. Dan komt de mobiliteitsadviseur van Schaarbeek het gemeentelijke actieplan bespreken en geeft de politie toelichting bij de doeltreffendheid van het controle-sanctiebeleid. Na de koffiepauze spreekt een psycholoog over de onmogelijke opdracht om minder snel te rijden.

Iedereen die dacht dat er eindelijk een maatschappijbreed overleg zou komen rond de verkeersveiligheid in Brussel, is eraan voor de moeite. Geen greintje spijt voor de jarenlange laksheid op dat vlak wordt geuit. De verkeersdoden zijn wellicht maar een voetnoot in de evaluatie van een of ander mistig gemeentelijk actieplan.

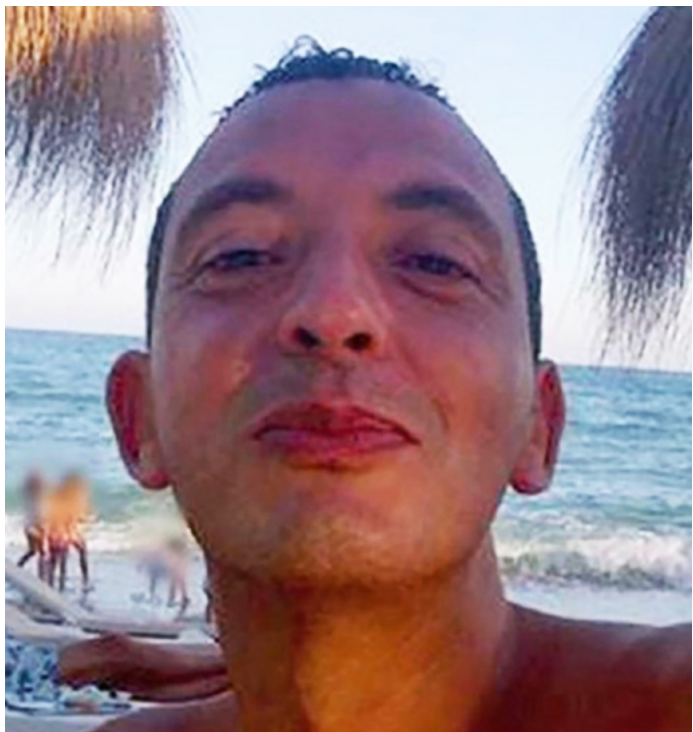
In Brussel kwam verkeersveiligheid pas bovenaan de politieke agenda dankzij de niet-aflatende acties van burgerbewegingen zoals 1030/0 en Filter Café Filtré. Toch ontbrak op het programma elk spoor van die bewegingen. Zij waren verbaasd dat ze geen enkel eigen spreekmoment kregen. Het kabinet van minister Elke Van den Brandt reageerde verrast op de kritiek. De woordvoerder liet snel weten dat een Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid geen suf bureaucratisch onderonsje mag zijn en dat het programma aangepast wordt. Dat spreekmoment voor burgercollectieven komt er dus toch. Ook Brussel Mobiliteit was er als de kippen bij met het excuus dat het programma maar een startschot is.

De Staten-Generaal vervalt in het aloude cliché: directeuren leggen ronkende startverklaringen af en schuiven burgerinspraak door naar technische detaildiscussies. Burgers laten meedenken over technische details is een goede zaak, maar inspraak gaat eerst en vooral om het vastleggen van prioriteiten.

De vraag blijft wie de meest aangewezen partij is om een Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid te organiseren. Brussel Mobiliteit heeft jarenlang elke vraag rond verkeersveiligheid in de weegschaal gelegd met verkeersdoorstroming en praktische haalbaarheid van de werken. Geen wonder dat zij burgerinspraak vandaag beschouwt als een technisch detail. Wellicht blijft minister Van den Brandt het best zelf aan zet om de Staten-Generaal bijeen te roepen, idealiter onder het voorzitterschap van de Brusselse Bouwmeester. Of misschien moet het Brussels Parlement het initiatief nemen. Hoe dan ook, je mag burgerinspraak niet overlaten aan verkeersingenieurs en eventmanagers.

GIDEON BOIE
Docent en onderzoeker
Faculteit Architectuur
(KU Leuven).

Ridouan Taghi: topcrimineel. © Robin Utrecht

Pol Vandemeulebroucke: topadvocaat. © Katrijn Van Giel